

**ВИСНОВОК РЕЦЕНЗЕНТА,
кандидата філософських наук, доцента
Даценко Вікторії Станіславівни,
про наукову новизну, теоретичне та практичне
значення результатів дисертації
Радченка Семена Володимировича
«Соціально-політична дія як фактор гуманітарної безпеки»,
поданої на здобуття ступеня вищої освіти доктора філософії
за спеціальністю 033 – Філософія**

Актуальність теми дослідження. Актуальність дисертаційного дослідження на тему «Соціально-політична дія як фактор гуманітарної безпеки» зумовлена низкою сучасних викликів і загроз, які впливають на стабільність суспільства, розвиток соціальних і політичних структур, а також на безпеку особистості. У глобалізованому світі соціально-політична дія дедалі частіше виступає ключовим чинником формування гуманітарної безпеки, забезпечуючи баланс між інтересами громадян, суспільства та держави.

Сьогодні ми спостерігаємо за зростанням соціальної напруженості, а саме як активізуються суспільні протести, рухи і кризові ситуації, все це вимагає переосмислення ролі соціально-політичної дії у забезпеченні безпеки людей.

Вагомим питанням сучасних науковців є розширення концепту гуманітарної безпеки, так, як безпека більше не обмежується військовими чи економічними аспектами, вона охоплює збереження людської гідності, прав і соціального добробуту.

Наша держава інтегрована у глобальні процеси, ми прагнемо до європейської інтеграції та потребуємо реформування суспільних структур, а для цього необхідно адаптувати національні моделі соціально-політичної дії до нових викликів.

Беззаперечними є зміни у формах соціальної взаємодії, а саме технологічні інновації та інформаційні потоки змінюють характер соціально-

політичної активності, які мають безпосередній вплив на способи забезпечення гуманітарної безпеки.

Дисертаційне дослідження Радченка С.В. сприяє не лише глибшому розумінню взаємозв'язків між соціально-політичною дією та гуманітарною безпекою, але й пропонує практичні рішення для підвищення стійкості суспільства в умовах динамічних змін. Таким чином, актуальність обраної здобувачем теми дослідження не викликає сумніву.

Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Ознайомлення з дисертацією, для написання якої автор провів вичерпний аналіз сучасної української та зарубіжної наукової літератури (разом 247 джерел) та опублікованими науковими працями дозволяє констатувати, що основні наукові положення роботи, висновки і рекомендації Радченка С.В. є достатньо достовірними, теоретично і методично обґрунтованими.

Позитивним в роботі є застосування широкого спектру методів наукового дослідження (с. 23): метод історико-культурного аналізу (для розкриття змісту соціально-політичної дії), компаративний метод (для розгляду генези уявлень про соціально-політичну дію в історико-культурній традиції), феноменологічний метод (для розгляду феномену соціально-політичної дії у контексті політичних практик щодо соціального досвіду), герменевтичний метод (для показу потенціалу феномену соціально-політичної дії як запоруки збереження людиномірності політики), дискурсивний аналіз (для окреслення поняття гуманітарної безпеки).

Перший розділ дисертаційного дослідження присвячено історичному екскурсу щодо розгляду проблематики соціально-політичної дії. Відзначимо, що в цьому аналізі автор враховує культурні і соціальні форми організації суспільного життя та вдається до концептуального розгляду (с. 44) способів осмислення зазначених феноменів. Особлива увага приділяється філософським, соціологічним і політологічним підходам до понять діяльності (с. 30-34) та дії (с. 61-93) у різних аспектах і парадигмальних моделях

(с. 51-60). Автор звертається до понять справедливості та свободи (с. 44-60), як двох фундаментальних концептів античної філософії, які є базовими поняттями філософії західного світу.

У другому розділі дисертаційної роботи дисертант звертається до аналізу проблемного поля поняття гуманітарного і розглядає його філософські, соціальні та політичні аспекти. Акцентується на тому, що сферу гуманітарного автор буде тлумачити гранично широко, як таку, що включає в себе все дотичне до людської активності, діяльності та дії, як у культурному, так і цивілізаційному аспектах розвитку. Наголошується на аксіологічному вимірі соціально-політичної дії (с. 98-104), що враховує складність сучасних форм її прояву та функціонування в суспільстві й політиці, показує, наскільки ця дія орієнтована на людину та її гуманістичні потреби. Це також підкреслює її важливість для забезпечення безпеки як у суспільстві, так і на рівні держави. Автор відзначає, що соціально-політична дія з необхідністю має символічний вимір (с. 155-157), і має як індивідуальний (с. 157-159), так і надіндивідуальний характер (с. 159-161).

У третьому розділі представлено обґрунтування гуманітарної безпеки та соціально-політичної дії (с. 166-178): філософські, соціальні та політичні експлікації. Соціально-політична дія концептуалізована за допомогою різних парадигмальних підходів. Показано, що, набуваючи додаткового онтологічного виміру (с. 200), поняття гуманітарної безпеки постає в тому числі і як передумова власне збереження людського змісту та сенсів соціально-політичної дії.

Усі розділи рецензованої роботи взаємопов'язані та відповідають визначеній меті й поставленим завданням. Дисертація являє собою завершену наукову працю з цілісною структурою, науково обґрунтованим змістом і виразною авторською манерою викладення матеріалу.

Наукова новизна одержаних результатів. Науковий результат дисертаційної роботи Радченка С.В. обумовлюється перш за все спробою здійснення мультиаспектного розгляду концептуалізації феномену соціально-

політичної дії поза окресленими моделями тлумачення цього явища та його впливу на проблематику, пов'язану з феноменом і концептом безпеки на екзистенційному і соціальному, політичному, державному та культурному рівнях.

Наукова новизна одержаних в процесі дослідження результатів полягає в таких наукових доробках, які представлені вперше:

- встановлено дистинкцію між імпліцитним та експліцитним модусами репрезентації і функціонування процесу й конструкту політизації соціальної дії в умовах глобалізованої економічної та соціокультурної реальності;
- запропоновано диференціацію соціально-політичної комунікативної дії та соціально-політичної системної дії, які мають різні форми репрезентації та простори експлікації, залишаючись при цьому когерентними;
- розглянуто символічний вимір соціально-політичної дії під кутом зору функціонування масової свідомості та колективної уяви, набуття соціально-політичною дією ознак перформативності;
- акцентовано дискурсивний характер кореляції поняття безпеки з політичним міфом, аксіологічними настановами й ідеологічними наративами в межах соціально-політичної дії;
- запропоновано додатковий вимір соціально-політичної дії принагідно до диференціації аспектів людського життєсвіту – віртуальний;
- виокремлено символічно-мережевий та предметно-семіотичний аспекти соціально-політичної дії, які позначають кореляцію конструктивістського та акторно-мережевого підходів до цього феномену;
- запропоновано віртуально-симуляційну візію соціально-політичної дії.

Крім того, є положення, які набули подальшого розвитку та уточнення (с. 25-26).

Теоретичне та практичне значення одержаних результатів дослідження. Одержані результати мають як теоретичне, так і практичне значення (с. 26). Використані підходи та здобуті за їх допомогою дослідницькі висновки сприяють розширенню теоретичних засад соціальної філософії, філософської антропології, політології, філософії політики, дискурсології та інших гуманітарних, соціальних і поведінкових наук у контексті інтерпретації феномену соціально-політичної дії. Аналіз безпекової проблематики дав змогу глибше осмислити цей феномен у світлі сучасної соціальної динаміки, змін у формах людського життя та соціальних структурах взаємодії на різних рівнях. Матеріали дисертації можуть стати основою для розробки програм спеціальних і професійних дисциплін для студентів закладів вищої освіти, а також для подальших наукових досліджень, спрямованих на зміст і напрями реформування освіти в Україні.

Повнота викладення наукових результатів дисертації в опублікованих працях. Основні результати дослідження повною мірою викладені у трьох одноосібних публікаціях у наукових фахових виданнях України категорії Б.

Достовірність та унікальність результатів дослідження підтверджується їх апробацією на конференції у місті Черкаси – 2023 р. Кількість, обсяг та якість друкованих праць надають автору Радченку Семену Володимировичу можливість публічного захисту дисертаційної роботи.

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертаційної роботи. Загалом позитивно оцінюючи наукову цінність рецензованої дисертаційної роботи, вважаємо за доцільне висловити таке зауваження та побажання:

1. У підрозділі 1.2. на с. 84, описуючи полемологічну парадигму соціально-політичної дії, автор звертається до імен видатних українських науковців. Варто було б згадати імена українських дослідників і в огляді інших теоретичних моделей осмислення соціальної та соціально-політичної дії.

Варто підкреслити, що наведене вище зауваження не має істотного впливу на загальний позитивний висновок щодо дисертації Радченка С.В., яка є завершеною, самостійною науковою працею, що демонструє достатній рівень наукової новизни, а також теоретичної й практичної цінності.

Загальні висновки. Дисертаційне дослідження Радченка Семена Володимировича «Соціально-політична дія як фактор гуманітарної безпеки» за своїм змістом, обґрунтованістю одержаних висновків та новизною отриманих результатів відповідає чинним вимогам наказу МОН України «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» від 12 січня 2017 року № 40 (зі змінами, внесеними згідно з наказом МОН України від 31.05.2019 № 759) та вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 року № 44 (зі змінами, внесеними згідно з постановою КМУ № 507 від 03.05.2024) і може бути рекомендоване до захисту на разовій спеціалізованій вченій раді зі спеціальності 033 Філософія.

Рецензент:

кандидат філософських наук, доцент,
доцент кафедри філософських
і політичних наук Черкаського
державного технологічного університету

Вікторія ДАЦЕНКО

Підпис к. філос. н., доцента Вікторії Станіславівни Даценко засвідчую

Учений секретар
Черкаського державного
технологічного університету

Ірина МИРОНЕЦЬ